

Mer ändamålsenliga bestämmelser om rättsliga biträden

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i rättegångsbalken, lagen om införande av nya rättegångsbalken och lagen om målsägandebitråde. Lagändringarna syftar huvudsakligen till ett mer effektivt och ändamålsenligt utnyttjande av resurserna när det gäller rättsliga biträden.

Förslaget innebär skärpta kompetenskrav för målsägandebiträden och krav på rättens tillstånd för att ett sådant biträde ska få sätta någon annan i sitt ställe. Vidare föreslås att ett målsägandebiträdes förordnande ska gälla till dess att tiden för att överklaga domen i målet har löpt ut. Ett målsägandebitråde ska dock kunna förordnas i hovrätten eller Högsta domstolen om det finns behov av det. Slutligen föreslås att dömda i brottmål får en viss ökad ersättningsskyldighet till staten för kostnader samt uttryckliga regler om när man ska få byta offentlig försvarare.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2018.

Utskottet föreslår även att riksdagen avslår ett motionsyrkande.

I betänkandet finns en reservation (L).

Behandlade förslag

Proposition 2017/18:86 Mer ändamålsenliga bestämmelser om rättsliga biträden.

Ett yrkande i en motion från allmänna motionstiden 2017/18.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Mer ändamålsenliga bestämmelser om rättsliga biträden	5
Reservation	9
Målsägandebiträden i mål om hedersrelaterade brott, punkt 2 (L)	9
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	10
Propositionen	10
Motion från allmänna motionstiden 2017/18	10
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	11

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Mer ändamålsenliga bestämmelser om rättsliga biträden

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i rättegångsbalken,
2. lag om ändring i lagen (1946:804) om införande av nya rättegångsbalken,
3. lag om ändring i lagen (1988:609) om målsägandebiträde.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:86 punkterna 1–3.

2. Målsägandebiträden i mål om hedersrelaterade brott

Riksdagen avslår motion

2017/18:3586 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 7.

Reservation (L)

Stockholm den 3 maj 2018

På justitieutskottets vägnar

Annika Hirvonen Falk

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Annika Hirvonen Falk (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Krister Hammarbergh (M), Anders Hansson (M), Petter Löberg (S), Adam Marttinen (SD), Roger Haddad (L), Linda Snecker (V), Andreas Carlson (KD), Lawen Redar (S), Sanne Lennström (S), Ellen Juntti (M), Pål Jonson (M), Rickard Nordin (C), Patrick Reslow (-) och Sultan Kayhan (S).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2017/18:86 Mer ändamålsenliga bestämmelser om rättsliga biträden. I propositionen föreslår regeringen ändringar i rättegångsbalken, lagen (1946:804) om införande av nya rättegångsbalken och lagen (1988:609) om målsägandebiträde.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1, och regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Inga motioner har väckts med anledning av förslaget. I betänkandet behandlar utskottet ett motionsyrkande från allmänna motionstiden 2017/18. Förslaget i motionen återges i bilaga 1.

Utskottets överväganden

Mer ändamålsenliga bestämmelser om rättsliga biträden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag och avslår ett motionsyrkande om målsägandebiträden i mål om hedersrelaterade brott.

Jämför reservationen (L).

Propositionen

Skärpta kompetenskrav för målsägandebiträden

Enligt gällande rätt ska den som förordnas till målsägandebiträde vara advokat eller biträdande jurist på advokatbyrå. Även någon annan kan förordnas, om han eller hon bedöms lämplig för uppdraget. Vidare gäller att den som målsäganden själv har föreslagit ska förordnas om den föreslagna personen är lämplig och det inte finns särskilda skäl mot det (4 § första stycket lagen om målsägandebiträde som hänvisar till 26 § första stycket rättshjälpslagen [1996:1619]).

Regeringen föreslår i propositionen att det till målsägandebiträde ska få förordnas en advokat, en biträdande jurist på advokatbyrå eller någon annan person som har avlagt de kunskapsprov som krävs för behörighet till domaranställning. Det innebär att det endast är jurister som ska komma i fråga för uppdrag som målsägandebiträde. För att undvika att helt nyutexaminerade jurister förordnas som målsägandebiträden t.ex. i mål som rör sexualbrott föreslår regeringen att ett krav på kunskaper och erfarenhet införs. Dessutom föreslår regeringen att det införs ett krav på att den som förordnas, utöver att vara särskilt lämplig på grund av sina kunskaper och erfarenheter, även i övrigt måste vara särskilt lämplig för uppdraget.

Vidare anför regeringen att det bör framgå av lagtexten att om målsäganden har föreslagit någon som är behörig för uppdraget ska denne förordnas om det inte finns särskilda skäl mot det. Ett sådant skäl kan vara att det föreslagna biträdet med hänsyn till sitt förhållande till saken eller till en annan part inte bör förordnas (prop. 2008/09:232 s. 20).

Substitution av målsägandebiträde

Det är enligt gällande rätt möjligt för ett målsägandebiträde att sätta en advokat eller biträdande jurist på advokatbyrå i sitt ställe, s.k. substitution, om det inte medför en beaktansvärd ökning av kostnaderna (26 § tredje stycket rättshjälpslagen, till vilken 4 § andra stycket lagen om målsägandebiträde

hänvisar). Rättens tillstånd krävs alltså inte för substitution så länge det inte medför en beaktansvärd ökning av kostnaderna och så länge den som tillfälligtvis ersätter det förordnade biträdet är advokat eller biträdande jurist.

I propositionen föreslår regeringen att ett målsägandebitråde inte ska få sätta någon annan i sitt ställe utan rättens tillstånd. Det innebär en ordning som motsvarar den som gäller för offentliga försvarare, som enligt 21 kap. 6 § andra stycket rättegångsbalken inte utan rättens medgivande får sätta någon annan i sitt ställe. Enligt regeringen är uppdraget som målsägandebitråde personligt och bygger på förtroende mellan målsäganden och biträdet. Det är därför en självklar utgångspunkt att det är biträdet som ska fullgöra uppdraget.

Målsägandebitråde i högre rätt

I propositionen anförs att det är viktigt att rättsväsendets resurser används på ett sådant sätt att målsägandebiträden förordnas i de situationer när det finns ett verkligt behov av det. Vidare framhåller regeringen att reformen En modernare rättegång, den s.k. EMR-reformen, har inneburit en genomgripande förändring av hovrättsprocessen och att reformen har medfört att den funktion målsägandebiträdet kan fylla vid huvudförhandlingen i hovrätten många gånger är begränsad. Mot den bakgrunden föreslår regeringen att ett målsägandebitrådes förordnande som huvudregel bara ska gälla till dess att tiden för att överklaga domen i målet har löpt ut. Ett målsägandebitråde ska dock kunna förordnas i hovrätten eller Högsta domstolen om målsäganden har behov av det. För att få ett målsägandebitråde i högre rätt ska det krävas att de allmänna förutsättningarna för ett sådant förordnande är uppfyllda. Därutöver ska rätten beakta om målsäganden ska höras, vad som ska prövas i fråga om enskilt anspråk och om det finns något annat särskilt skäl.

Enligt nuvarande ordning kvarstår ett målsägandebitrådes förordnande i högre rätt i de fall tingsrättens dom överklagas endast i fråga om det enskilda anspråket. Regeringen anser inte att det finns skäl att ändra på denna ordning. Det är dock enligt regeringen lämpligt att det framgår direkt av paragrafen att den är tillämplig oavsett om det är tingsrättens eller hovrättens dom som överklagas endast i fråga om enskilt anspråk. Därför föreslår regeringen att lagtexten förtydligas i detta hänseende.

Ökad ersättningsskyldighet till staten för dömda i brottmål

Regeringen föreslår att ersättningsskyldigheten för dömda utvidgas till att omfatta även kostnader för provtagning och analys av saliv. Ersättningsskyldigheten ska även omfatta en misstänkt som godkänner ett strafföreläggande eller en ordningsbot.

Vidare anför regeringen att det är rimligt att en dömd person får stå för kostnaderna för försvararen om personens misskötsamhet leder till att en icke frihetsberövande påföljd undanröjs. Därför föreslås att ersättningsskyldighet för kostnad för offentlig försvarare ska gälla även i mål om undanröjande av villkorlig dom på grund av att den dömd inte har iakttagit vad som åligger

honom eller henne, och i mål om undanröjande av skyddstillsyn på grund av att den dömda allvarligt har åsidosatt sina åligganden. Genom en hänvisning till 31 kap. rättegångsbalken blir samtliga bestämmelser i det kapitlet tillämpliga. En förutsättning för att den dömda ska bli ersättningsskyldig för kostnaderna för den offentliga försvararen bör alltså enligt regeringen vara att åklagaren har framgång med sin talan och att påföljden faktiskt undanröjs och en ny påföljd bestäms. Om en påföljd inte undanröjs bör det likställas med en frikännande dom vid bedömningen av ersättningsskyldigheten. Den föreslagna hänvisningen till 31 kap. rättegångsbalken innebär också att den dömdes inkomst- och förmögenhetsförhållanden är avgörande för om och i så fall hur stor del av kostnaden för försvararen som den dömda ska ersätta.

Byte av offentlig försvarare

I propositionen föreslår regeringen att det införs bestämmelser som uttryckligen reglerar möjligheten att byta offentlig försvarare. Ett byte av offentlig försvarare ska få beslutas av rätten om det finns särskilda skäl. Om en offentlig försvarare har bytts ut en gång ska ett nytt byte bara få ske om det finns synnerliga skäl.

Vidare föreslås att en särskild bestämmelse om möjligheten att överklaga beslut om byte av biträde och försvarare införs i 49 kap. 5 § 7 rättegångsbalken.

Slutligen föreslår regeringen att lagtexten om entledigande av offentlig försvarare utformas som för de andra biträdena, dvs. en offentlig försvarare får entledigas om det finns skäl för det. Regeringen framhåller att någon ändring i förhållande till tidigare praxis inte är avsedd.

Motionen

I partimotion 2017/18:3586 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om att utgångspunkten vid brott med hedersrelaterade motiv bör vara att brottsoffret ska få möjlighet att välja ett målsägandebiträde med dokumenterad kompetens i frågor om hedersrelaterade brott. Motionärerna anför att vid brott med hedersrelaterade motiv är offret ofta i en särskilt utsatt situation även under själva rättsprocessen. Det ställer särskilda krav på brottsoffrets målsägandebiträde, eftersom det kan behövas särskild kompetens.

Utskottets ställningstagande

Propositionen har inte lett till några motionsyrkanden eller andra invändningar under utskottsbehandlingen. Utskottet anser att regeringens lagförslag är ändamålsenligt utformade och att de bör antas. Med detta föreslår utskottet att riksdagen antar de lagförslag som läggs fram i propositionen.

Vad gäller det förslag som framställs i motion 2017/18:3586 (L) yrkande 7 noterar utskottet att regeringen i propositionen föreslår att det ska framgå av

lagtexten att om målsäganden har föreslagit någon som är behörig för uppdraget ska denne förordnas om det inte finns särskilda skäl mot det. Vidare föreslås att endast den som på grund av sina kunskaper och erfarenheter och även i övrigt är särskilt lämplig för uppdraget ska få förordnas som målsägandebiträde. Mot den bakgrunden anser utskottet att motionsyrkandet får anses åtminstone huvudsakligen tillgodosett genom de nu föreslagna ändringarna i lagen om målsägandebiträde. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandet.

Reservation

Målsägandebiträden i mål om hedersrelaterade brott, punkt 2 (L)

av Roger Haddad (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3586 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 7.

Ställningstagande

Vid brott med hedersrelaterade motiv är offret ofta i en särskilt utsatt situation även under själva rättsprocessen. Det ställer särskilda krav på brottsoffrets målsägandebiträde, eftersom det kan behövas särskild kompetens. Utgångspunkten bör enligt min mening vara att brottsoffret ska få möjlighet att välja ett målsägandebiträde med dokumenterad kompetens i frågor om hedersrelaterade brott. De nu föreslagna lagändringarna skapar bättre förutsättningar för en sådan ordning, men det är viktigt att följa upp att så också sker i praktiken.

Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det jag nu har anfört.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2017/18:86 Mer ändamålsenliga bestämmelser om rättsliga biträden:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1946:804) om införande av nya rättegångsbalken.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1988:609) om målsägandebiträde.

Motion från allmänna motionstiden 2017/18

2017/18:3586 av Jan Björklund m.fl. (L):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om målsägandebiträden och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 21 kap. 6 §, 31 kap. 1 §, 48 kap. 2 § och 49 kap. 5 § rättegångsbalken ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***21 kap.**6 §¹

Ett förordnande av offentlig försvarare får återkallas av rätten, om behovet av offentlig försvarare upphör eller något annat giltigt skäl för återkallelse föreligger. Utser den misstänkte själv annan försvarare, skall förordnandet återkallas, om det inte skulle uppstå synnerlig olägenhet.

En offentlig försvarare får entledigas av rätten om behovet av offentlig försvarare upphör eller om det finns något annat skäl för det. Om den misstänkte utser en annan försvarare, ska den offentliga försvararen entledigas om det inte skulle medföra synnerlig olägenhet.

Ett byte av offentlig försvarare får beslutas av rätten, om det finns särskilda skäl. Om en offentlig försvarare har bytts ut en gång, får ett nytt byte ske bara om det finns synnerliga skäl.

En offentlig försvarare får inte utan rättsens *medgivande* sätta någon annan i sitt ställe.

En offentlig försvarare får inte utan rättsens *tillstånd* sätta någon annan i sitt ställe.

31 kap.1 §²

Om den tilltalade döms för brottet i ett mål där åklagaren för talan, ska den tilltalade ersätta staten för det som betalats av allmänna medel i ersättning till försvarare. Den tilltalade ska också ersätta staten för kostnaden att hämta honom eller henne till rätten och för kostnaden för *blodprovstagning, blodundersökning, urinprovstagning och urimundersökning* som avser honom eller henne

Om den tilltalade döms för brottet i ett mål där åklagaren för talan, ska den tilltalade ersätta staten för det som betalats av allmänna medel i ersättning till försvarare. Den tilltalade ska också ersätta staten för kostnaden att hämta honom eller henne till rätten och för kostnaden för *provtagning och analys av blod, urin och saliv* som avser honom

¹ Senaste lydelse 1983:920.

² Senaste lydelse 2013:663.

och som har gjorts för utredning om brottet.

Ersättningskyldigheten omfattar dock inte kostnader som inte skäligen varit motiverade för utredningen, eller kostnader som vållats genom vårdslöshet eller försummelse av någon annan än den tilltalade, hans eller hennes ombud eller försvarare som utsetts av honom eller henne. Ersättningskyldigheten omfattar inte heller det som betalats i ersättning till en försvarare för utlägg för tolkning av överläggning med den tilltalade.

Den tilltalade är inte i annat fall än som avses i 4 § första stycket skyldig att betala mera av kostnaden för försvararen än vad han eller hon skulle ha fått betala i rättshjälpsavgift vid rättshjälp enligt rättshjälpslagen (1996:1619). Det som sägs i den lagen om kostnad för rättshjälpsbiträde gäller i stället kostnad för offentlig försvarare.

Det belopp som den tilltalade ska betala får sättas ned eller *efterges*, om det finns skäl till det med hänsyn till den tilltalades brottslighet eller hans eller hennes personliga och ekonomiska förhållanden.

Om det belopp som den tilltalade skulle vara skyldig att ersätta understiger en viss gräns som regeringen fastställt, ska han eller hon inte vara ersättningskyldig.

48 kap.

2 §³

Strafföreläggande enligt detta kapitel innebär att den misstänkte *till godkännande* omedelbart eller inom viss tid föreläggs ett bötesstraff efter vad åklagaren anser att brottet bör föranleda. Under förutsättningar som anges i 4 § andra stycket får strafföreläggande avse villkorlig dom eller sådan påföljd i förening med böter. Av 5 a § framgår att ett strafföreläggande också får omfatta ett enskilt anspråk som avser betalningskyldighet.

eller henne och som har gjorts för utredning om brottet.

Den tilltalade är inte i *något* annat fall än som avses i 4 § första stycket skyldig att betala mera av kostnaden för försvararen än vad han eller hon skulle ha fått betala i rättshjälpsavgift vid rättshjälp enligt rättshjälpslagen (1996:1619). Det som sägs i den lagen om kostnad för rättshjälpsbiträde gäller i stället kostnad för offentlig försvarare.

Det belopp som den tilltalade ska betala får sättas ned *helt* eller *delvis*, om det finns skäl till det med hänsyn till den tilltalades brottslighet eller hans eller hennes personliga och ekonomiska förhållanden.

Om det belopp som den tilltalade skulle vara skyldig att ersätta understiger en viss gräns som regeringen fastställt, ska han eller hon inte vara ersättningskyldig.

Strafföreläggande enligt detta kapitel innebär att den misstänkte föreläggs ett bötesstraff, efter vad åklagaren anser att brottet bör föranleda, *som den misstänkte får godkänna omedelbart eller inom en viss tid*. Under *de* förutsättningar som anges i 4 § andra stycket får strafföreläggande avse villkorlig dom eller *en* sådan påföljd i förening med böter. Av 5 a § framgår att ett strafföreläggande också får omfatta ett enskilt anspråk som avser betalningskyldighet.

³ Senaste lydelse 2010:575.

Föreläggande av ordningsbot enligt detta kapitel innebär att den misstänkte *till godkännande omedelbart eller inom viss tid* föreläggs ett bötesstraff efter vad som bestämts enligt 14 §.

Är brott förenat med egendoms förverkande, annan sådan särskild rättsverkan eller särskild rättsverkan i form av avgift enligt lagen (1994:419) om brottsofferfond, ska också *denna föreläggas den misstänkte till godkännande*. Detsamma gäller kostnad för *blodprovstagning, blodundersökning, urinprovstagning och urinundersökning* som avser den misstänkte och som har gjorts för utredning om brottet. I fråga om sådan kostnad tillämpas bestämmelserna om särskild rättsverkan.

Är brott förenat med företagsbot ska också *denna* genom strafföreläggande *föreläggas* den misstänkte *till godkännande*.

Föreläggande av ordningsbot enligt detta kapitel innebär att den misstänkte föreläggs ett bötesstraff, efter vad som bestämts enligt 14 §, *som han eller hon får godkänna omedelbart eller inom en viss tid*.

Om ett brott är förenat med egendoms förverkande, annan sådan särskild rättsverkan eller särskild rättsverkan i form av avgift enligt lagen (1994:419) om brottsofferfond, ska också en sådan särskild rättsverkan omfattas av ett strafföreläggande. Detsamma gäller kostnad för *provtagning och analys av blod, urin och saliv* som avser den misstänkte och som har gjorts för utredning om brottet. I fråga om sådan kostnad tillämpas bestämmelserna om särskild rättsverkan.

Om ett brott är förenat med företagsbot ska boten också föreläggas genom strafföreläggande som den misstänkte får godkänna.

49 kap.

5 §⁴

En tingsrätts beslut får överklagas särskilt, om tingsrätten i beslutet

1. avvisat ett ombud, ett biträde eller en försvarare eller ogillat ett yrkande om detta,

2. ogillat ett yrkande av tredje man att få delta i rättegången som intervinient eller målsägande eller prövat fråga enligt 13 kap. 7 § om övertagande av ett käromål,

3. förelagt en part eller någon annan att lägga fram skriftligt bevis eller att tillhandahålla föremål för syn eller besiktning eller vid prövning enligt 3 kap. 3 § andra stycket 4 eller 5 tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 3 § andra stycket 4 eller 5 yttrandefrihetsgrundlagen funnit det vara av synnerlig vikt att en uppgift som avses där lämnas vid vittnesförhör eller förhör med en part under sanningsförsäkran,

4. prövat en fråga om utdömande av förelagt vite eller häkte eller om ansvar för förseelse i rättegången eller om skyldighet för någon att ersätta rättegångskostnad,

5. prövat en fråga om ersättning eller förskott av allmänna medel till målsägande eller enskild part eller om ersättning eller förskott till biträde, försvarare, vittne, sakkunnig eller någon annan,

6. prövat en fråga i tvistemål om kvarstad eller annan åtgärd enligt 15 kap. eller i brottmål om häktning, tillstånd till restriktioner enligt

⁴ Senaste lydelse 1998:601.

24 kap. 5 a §, en åtgärd som avses i 25–28 kap. eller omhändertagande enligt 28 kap. brottsbalken,

7. avslagit en begäran om biträde eller försvarare eller *till sådant uppdrag* utsett någon annan än parten föreslagit,

7. avslagit en begäran om biträde eller försvarare, *avslagit en begäran om byte av biträde eller försvarare* eller utsett någon annan än *den* parten föreslagit *till ett sådant uppdrag*,

8. prövat en fråga som gäller rättshjälp enligt rättshjälpslagen (1996:1619) i annat fall än som avses i 5 eller 7,

9. avslagit en begäran om att ersättning till vittne som åberopats av en enskild part *skall utgå* av allmänna medel enligt 36 kap. 24 § andra stycket eller

9. avslagit en begäran om att ersättning till vittne som åberopats av en enskild part *ska betalas* av allmänna medel enligt 36 kap. 24 § andra stycket, eller

10. prövat en fråga enligt 33 kap. brottsbalken om avräkning av tiden för vissa frihetsberövanden.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018.

2. För salivprov som har tagits före ikraftträdandet gäller 31 kap. 1 § och 48 kap. 2 § i den äldre lydelsen.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1946:804) om införande av nya rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 19 § lagen (1946:804) om införande av nya rättegångsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 §¹

Har någon genom dom, som får verkställas, trots att den inte äger laga kraft, dömts till straff eller annan påföljd för brott och är han eller hon för sådan verkställighet intagen i kriminalvårdsanstalt eller i särskilt ungdomshem med stöd av 32 kap. 5 § brottsbalken, skall han eller hon vid fullföljd av talan i målet anses som häktad för brottet. Detsamma gäller i fråga om den som är omhändertagen enligt 28 kap. 11 § brottsbalken.

Vad i nya rättegångsbalken är föreskrivet angående brottmål skall, om inte annat är föreskrivet, i tillämpliga delar gälla, då mot någon, som blivit dömd för brott, vid domstol inleds förfarande, som avser undanröjande av påföljd och ådömande av annan påföljd för brott eller som avser annan åtgärd i fråga om ådömd påföljd; är han eller hon för verkställighet av påföljd intagen i anstalt eller särskilt ungdomshem som avses i första stycket, skall han eller hon anses som häktad för brottet. Har offentlig försvarare förordnats för den dömd, skall ersättning till försvararen alltid betalas av staten.

En person som har dömts till straff eller någon annan påföljd för brott genom en dom som får verkställas trots att den inte har fått laga kraft, och som är intagen i kriminalvårdsanstalt eller i särskilt ungdomshem med stöd av 32 kap. 5 § brottsbalken för verkställighet av påföljden, ska vid överklagande av domen anses som häktad för brottet. Detsamma gäller den som är omhändertagen enligt 28 kap. 11 § brottsbalken.

Det som i rättegångsbalken föreskrivs för brottmål ska gälla även vid förfarande om undanröjande av påföljd och utdömande av annan påföljd för brott eller om någon annan åtgärd i fråga om utdömd påföljd, om inget annat är föreskrivet. Om den dömd är intagen i anstalt eller i särskilt ungdomshem som avses i första stycket, för verkställighet av påföljd, ska han eller hon anses som häktad för brottet.

Om en offentlig försvarare har förordnats för den dömd i mål om undanröjande av påföljd enligt 27 kap. 6 § eller 28 kap. 8 § brottsbalken, ska 31 kap. rättegångsbalken om ersättningsskyldighet för den tilltalade tillämpas.

¹ Senaste lydelse 2006:893.

I övriga mål om undanröjande av påföljd eller någon annan åtgärd i fråga om utdömd påföljd ska ersättning till försvararen alltid betalas av staten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018.
  2. Om en offentlig försvarare har förordnats före ikraftträdandet gäller 19 § i den äldre lydelsen.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:609) om målsägandebitråde

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1988:609) om målsägandebitråde

dels att 1, 3 och 4 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 1 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

När en förundersökning har inletts eller återupptagits ska ett särskilt biträde för målsäganden (målsägandebitråde) förordnas i mål om

1. brott enligt 6 kap. brottsbalken, om det inte är uppenbart att målsäganden saknar behov av sådant biträde,

2. brott enligt 3 eller 4 kap. brottsbalken, på vilket fängelse kan följa, eller enligt 8 kap. 5 eller 6 § brottsbalken eller försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott, om det med hänsyn till målsägandens personliga relation till den misstänkte eller andra omständigheter kan antas att målsäganden har behov av sådant biträde,

3. annat brott på vilket fängelse kan följa, om det med hänsyn till målsägandens personliga förhållanden och övriga omständigheter kan antas att målsäganden har ett särskilt starkt behov av sådant biträde.

Målsägandebitråde får förordnas i högre rätt, om åklagaren eller den tilltalade har överklagat domen i ansvarsdelen.

1. brott enligt 6 kap. brottsbalken, om det inte är uppenbart att målsäganden saknar behov av *ett* sådant biträde,

2. brott enligt 3 eller 4 kap. brottsbalken, på vilket fängelse kan följa, eller enligt 8 kap. 5 eller 6 § brottsbalken eller försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott, om det med hänsyn till målsägandens personliga relation till den misstänkte eller andra omständigheter kan antas att målsäganden har behov av *ett* sådant biträde,

3. annat brott på vilket fängelse kan följa, om det med hänsyn till målsägandens personliga förhållanden och övriga omständigheter kan antas att målsäganden har ett särskilt starkt behov av *ett* sådant biträde.

1 a §

Ett målsägandebitrådes förordnande gäller till dess att tiden för att överklaga domen i målet har löpt ut, om inte förordnandet dessförinnan har upphört eller något annat följer av 3 § andra stycket.

¹ Senaste lydelse 2012:660.

Om åklagaren eller den tilltalade har överklagat domen i ansvarsdelen, ska ett målsägandebitråde förordnas i högre rätt under de förutsättningar som anges i 1 §. Vid bedömningen av om målsäganden har behov av ett målsägandebitråde i högre rätt ska det även beaktas

- 1. om målsäganden ska höras,*
- 2. vad som ska prövas i fråga om enskilt anspråk, och*
- 3. om det finns något annat särskilt skäl.*

3 §²

Målsägandebiträdet *skall* ta till vara målsägandens intressen i målet samt lämna stöd och hjälp till målsäganden.

Målsägandebiträdet *skall* bistå målsäganden med att föra talan om enskilt anspråk i anledning av brottet, om detta inte görs av åklagaren. Målsägandebiträdets uppgift kvarstår även om talan avskilts enligt 22 kap. 5 § rättegångsbalken för att handläggas som särskilt mål enligt reglerna för tvistemål, såvida inte målet handläggs enligt 1 kap. 3 d § rättegångsbalken. Målsägandebiträdets uppgift kvarstår också om *tingsrättens dom* överklagas endast i fråga om enskilt anspråk.

Målsägandebiträdet *ska* ta till vara målsägandens intressen i målet samt lämna stöd och hjälp till målsäganden.

Målsägandebiträdet *ska* bistå målsäganden med att föra talan om enskilt anspråk i anledning av brottet, om detta inte görs av åklagaren. Målsägandebiträdets uppgift kvarstår även om talan avskilts enligt 22 kap. 5 § rättegångsbalken för att handläggas som *ett* särskilt mål enligt reglerna för tvistemål, såvida inte målet handläggs enligt 1 kap. 3 d § rättegångsbalken. Målsägandebiträdets uppgift kvarstår också om *domen* överklagas endast i fråga om enskilt anspråk.

4 §³

Målsägandebitråde förordnas på begäran av målsäganden eller när det annars finns anledning till det. *Vid förordnandet tillämpas 26 § första stycket rättshjälpslagen (1996:1619).*

Ett målsägandebitråde förordnas på begäran av målsäganden eller när det annars finns anledning till det. *Till målsägandebitråde ska förordnas en advokat, en biträdande jurist på advokatbyrå eller någon annan person som har avlagt de*

² Senaste lydelse 1994:59.

³ Senaste lydelse 1996:1644.

kunskapsprov som krävs för behörighet till domaranställning. Endast den som på grund av sina kunskaper och erfarenheter och även i övrigt är särskilt lämplig för uppdraget får förordnas. Om målsäganden har föreslagit någon som är behörig, ska denne förordnas om det inte finns särskilda skäl mot det.

I fråga om byte av målsägandebitråde och rätt för sådant biträde att sätta någon annan i sitt ställe tillämpas 26 § andra och tredje styckena rättshjälpslagen.

Målsägandebiträdet skall entledigas, om det är påkallat med hänsyn till förhållandena i målet eller om det annars finns skäl för det.

Målsägandebiträdet ska entledigas, om det är påkallat med hänsyn till förhållandena i målet eller om det annars finns skäl för det.

Ett byte av målsägandebitråde får beslutas av rätten, om det finns särskilda skäl. Om ett målsägandebitråde har bytts ut en gång, får ett nytt byte ske bara om det finns synnerliga skäl. Ett målsägandebitråde får inte utan rättens tillstånd sätta någon annan i sitt ställe.

I övrigt tillämpas i fråga om målsägandebitråde rättegångsbalkens regler om rättegångsbiträde.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018.

2. Bestämmelsen i första stycket i den nya 1 a § tillämpas inte om målsägandebiträdet har förordnats före ikraftträdandet.